

Distanční vzdělávání & e-learning

Červen 2023 · Monika Ambrožová

Anotace

Hledáte inspiraci, jak učit kvalitně a současně držet krok s aktuálními trendy ve vzdělávání? Chcete najít svou vlastní cestu, jak postupně zapojit moderní technologie do výuky? Vyhlížíte informace, od kterých se můžete při plánování a vedení kvalitní výuky odrazit?

Nabízíme vám stručný pohled do didaktiky distančního vzdělávání a e-learningu. Znalost těchto silných vzdělávacích trendů vás může inspirovat ke smysluplnému a hlavně účinnému propojení toho nejlepšího, k čemu jsme v rámci prezenční výuky i e-learningu dospěli.

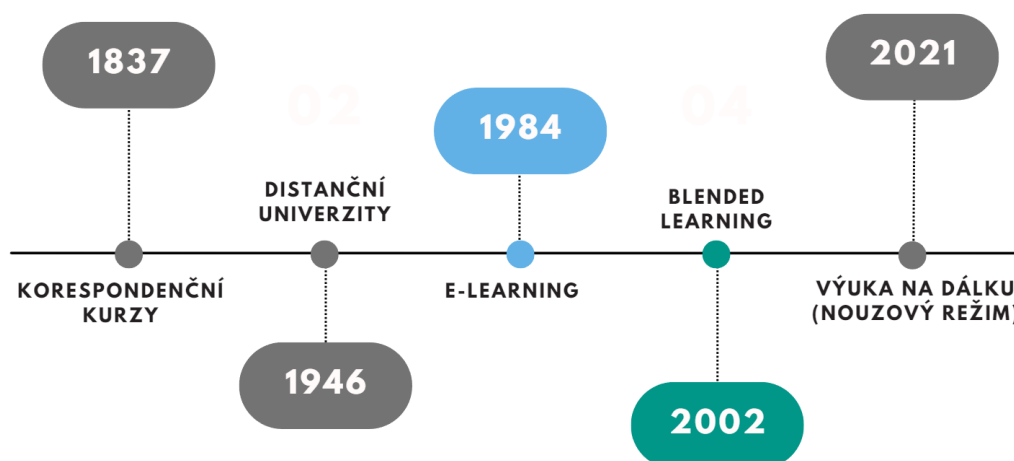
Distanční vzdělávání a poté i e-learning vnesly do vzdělávání nový rozměr. Možnost učit (se), i když je mezi studentem a učitelem časoprostorová vzdálenost. Moderní technologie přicházejí s nástroji, které mění „vzdálenost“ na „blízkost“. Nabízejí možnost přizpůsobit učení individuálnímu tempu a potřebám studentů. Otvírají prostor pro učitele, jeho osobnost a kreativitu. Zároveň velmi komfortním způsobem umožňují postavit výuku na partnerském přístupu učitele ke studentům. Kde partnerství znamená, že každý přebírá svůj díl zodpovědnosti za výsledek vzdělávání. Učitel za výuku. Student za učení.

Obsah

Principy distančního vzdělávání.....	3
Organizace distančního studia.....	3
Distanční vzdělávání ≠ výuka na dálku 2021/2022.....	4
Distanční vzdělávání ≠ e-learning.....	5
Inspirace jménem e-learning.....	6
E-learning → microlearning.....	7
Jak předejít sociální izolaci.....	9
Zpětná vazba rozhoduje.....	11
Komunikujte, vybízejte k akci.....	13
Podporujte spolupráci a sdílení.....	14
Mluvte přímo ke studentům.....	15
Motivace v e-learningu.....	16
Praktické tipy.....	16
Vysvětlení základních pojmů.....	18
Použité a doporučené zdroje.....	20

Principy distančního vzdělávání

Vzdělávání, které kombinuje výuku vzdáleného učitele, samostudium a prezenční výuku, má kořeny v **distanční formě vzdělávání**. Distanční vzdělávání vzniklo jako tzv. **druhá šance pro lidi**, kteří si potřebují doplnit vzdělání při zaměstnání.

Obr. 1 Jak se vyvíjelo distanční vzdělávání a kdy se objevil e-learning

Na začátku je student, který není v každodenním kontaktu s učitelem. Učení se věnuje po večerech a ve dnech volna. Úkoly posílá poštou. Studium je pro něj „práce na vedlejší úvazek“.

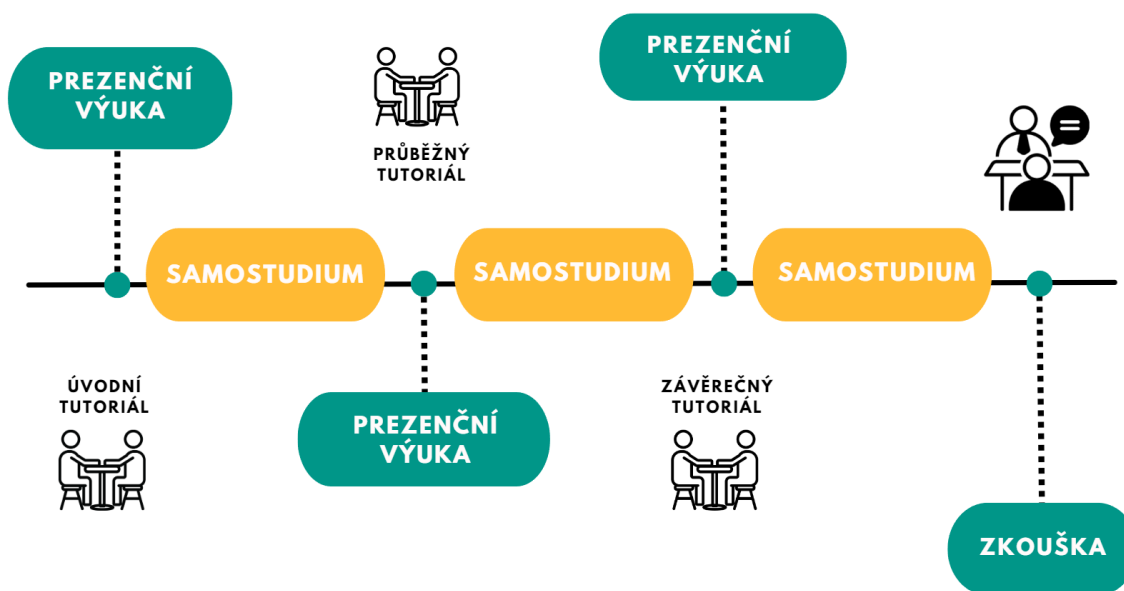
Takové situační nastavení si žádá zcela nový přístup k organizaci a řízení vzdělávacího procesu. Mění se především **způsob distribuce učiva a komunikace mezi hlavními aktéry**. Protože velkou část dne jsou distanční studenti v zaměstnání, musí být vše navrženo tak, aby bylo učení dostupné a dostatečně podporované (i) **mimo pracovní dobu**.

Organizace distančního studia

Učivo je zpracované a předávané tak, aby s ním studenti dokázali pracovat **převážně samostatně** (samostudium). Protože se většinou jedná o plně (zaměstnáním) vytížené studenty, musí být učivo **vyváženě rozprostřené** do celého kurzu, aby jej byli schopni dostatečně rychle i kvalitně vstřebávat a současně zůstali po celou dobu studia dostatečně motivovaní.

Motivaci studujících posiluje mimo jiné i **prezenční výuka (tzv. tutoriály)**, která je také součástí distančního studia. Nicméně probíhá v minimálním rozsahu (např. o víkendech tzv. rezidenční školy, během prázdnin tzv. letní školy) a soustředí se převážně na rozvoj dovedností, které si studenti nemohou osvojit během samostudia.

Znalosti si studenti vytvářejí hlavně samostatně z informací, které zpracovávají v době určené **samostudiu**. Plní úkoly. Dostávají zpětnou vazbu. Na prezenční výuku přicházejí zpravidla již s dostatečným znalostním základem, na kterém může učitel stavět. Na tomto principu stojí formát tzv. převrácených tříd, který v současnosti také používá blended learning.

Obr. 2 Organizace distančního studia

Distanční vzdělávání ≠ výuka na dálku 2021/2022

Rozdíl mezi výukou, která probíhá v řádné distanční formě vzdělávání, a výukou, která se odehrávala v době celosvětové pandemie covid-19, je propastný.

Distanční forma vzdělávání (zkratka Div) je důsledně propracovaný způsob vzdělávání, který **aktivně a vynalézavě překonává časoprostorovou vzdálenost** učitele a studenta, aby vytvořil maximálně podpůrné prostředí pro převážně samostatné učení.

Díky tomu zvyšuje šance získat kdykoliv v průběhu života vzdělání, které aktuálně potřebujeme, abychom **upevnili svou pozici v zaměstnání, našli si jiné uplatnění**, nebo jen nasýtli zvědavost.

Zásadním rysem distanční formy je její precizní **připravenost na celou dobu studia**, respektování **specifik cílové skupiny** (věk, úroveň znalostí) a propracovaný **systém podpory** zdárného průběhu studia, který posiluje motivaci ve studiu vytrvat i navzdory převažující absenci osobního kontaktu mezi vyučujícími a studenty.

Distanční vzdělávání

Výuka na dálku
2021-2022

Ano	Tuto formu si volím vědomě a dobrovolně.	Ne
Ano	Znám předem zásadní informace k průběhu studia.	Ne
Ano	Studuji z materiálů, které jsou přizpůsobené pro samostudium.	Ne
Ano	Škola i učitelé poskytují studentům podpurný servis.	Částečně
Ano	Součástí studia jsou i prezenční setkání (výuka).	Ne
Ano	Používáme informační a komunikační technologie.	Ano

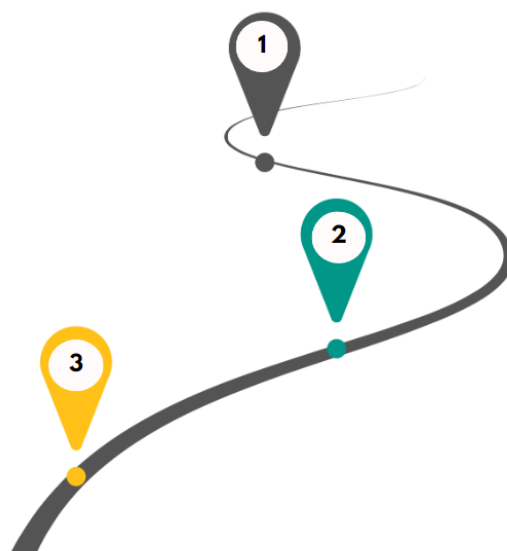
Obr. 3 Rozdíl mezi distančním vzděláváním a výukou v době pandemie

Distanční vzdělávání ≠ e-learning

Aktivní zapojení moderních vzdělávacích technologií je nejspíš důvodem, proč veřejnosti splývá pojem distanční vzdělávání a e-learning. E-learning je „jen“ další etapou ve vývoji distančního vzdělávání.

Překonání vzdálenosti je hlavním důvodem, proč distanční vzdělávání využívá v tak hojně míře **komunikační a informační technologie**. Důležitou podmínkou je, že používá výhradně běžně dostupné technologie, ke kterým mají stávající i potenciální studenti snadný přístup a všichni aktéři je umí dostatečně ovládat. To znamená, že jejich zapojení do vzdělávání studium na dálku **umožňuje, podporuje, nekomplikuje**.

- 1 Pošta**
Učivo je posíláno tradiční poštou.
Touto cestou probíhá veškerá komunikace.
- 2 Rozhlas, televize**
Učivo je distribuováno multimediálně.
- 3 Internet**
Vzdělávací instituce využívají internet a zapojují e-learning.

Obr. 4 Jak se vyvíjela distanční forma vzdělávání

Doporučení

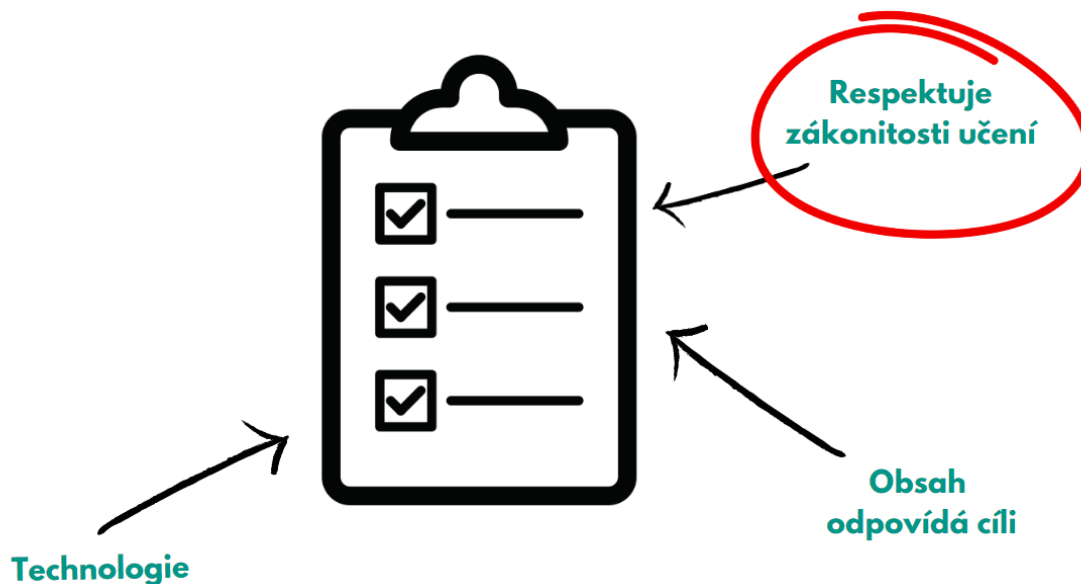
Proto je důležité, abychom i my používali ve výuce pouze takové technologie, se kterými jsou studenti v běžném kontaktu. Formáty multimédií, které jsou schopní okamžitě otevřít/přehrát, aniž by si potřebovali cokoli dalšího zajistit (například výkonnější notebook). V praxi je běžné, že studenti distanční formy dostanou před zahájením studia seznam potřebných technických požadavků.

Inspirace jménem e-learning

E-learning spatřil světlo světa nejdřív jako učení spojené s počítačem. Představte si třeba kurz angličtiny na CD, které vložíte do počítače a učíte se pouze z něj. Nepotřebujete učitele, ani internet. Učíte se, když se rozhodnete učit a máte po ruce počítač s výukovým CD. To byla první etapa e-learningu, tzv. CBT (Computer Based Training).

Od roku 1984 prošel e-learning mohutným technologickým vývojem, velkolepými vzestupy i bolestivými pády. Mnohá z těchto selhání byla způsobena tím, že tvůrci dávali přednost technologickému zpracování před didaktikou.¹ Uživatelé byli buď zahlcováni informacemi, nebo rozptylováni aktivitami, které působily spíš zábavně. Nebyly propojeny s cílem kurzu. Nerespektovaly zásadní zákonitosti učení. Výsledkem byla kognitivní přetíženost a zklamání účastníků, které se promítlo do často velmi kritického postoje právě k e-learningu.

V anketách, které v roce 2002 pátraly po důvodech tohoto kritického postoje, zaznívá, že e-learningové kurzy jsou nudné. Zaměstnanci neměli po první špatné zkušenosti o další e-learningové kurzy zájem. Přesto se podniky nevzdaly a pustily se do tvorby vlastních kurzů. Hlavním motivem byla jednoznačná úspora výdajů za firemní vzdělávání.

Obr. 5 Kroky, které zvyšují kvalitu e-learningu

¹ (Eger, 2020)

Kvalita e-learningu se zlepšuje rok od roku. Kurzy, které vznikají pod rukama profesionálních tvůrců dnes, jsou na hony vzdálené kurzům z roku 2001. Klade se důraz na **kvalitní didaktické zpracování, na dynamickou zpětnou vazbu, na smysluplnou aktivizaci a na uživatelsky přívětivé prostředí kurzu**. Nejlepší tvůrci se těchto požadavků striktně drží, inspirujme se i my v prostředí blended výuky.

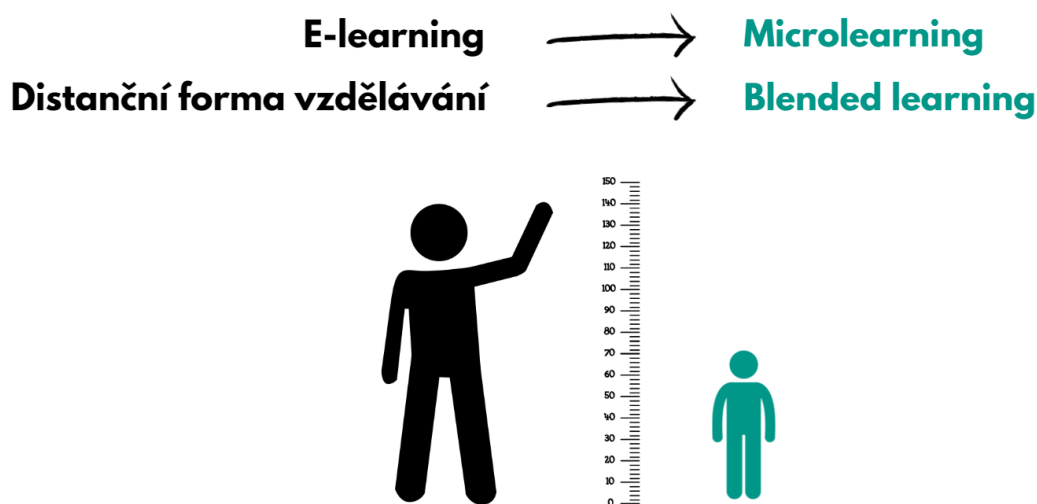
E-learning → microlearning

V poslední době můžeme pozorovat přechod od velkolepých on-line kurzů k microlearningu.

Jde o menší vzdělávací jednotky, které účastníci prostudují za pár minut (2-10). Jsou interaktivní a dostupné z kteréhokoliv zařízení. *Využívají různá krátká videa, podcasty, kartičky, minikvízy, infografiky, interaktivní PDF a další. Jsou to malé, samostatné logické segmenty, ke kterým se snadno vrací. Jsou ideální pro studium v krátkých časových intervalech, například pár minut denně. Snižuje se tím riziko přetížení a usnadňuje to dlouhodobé zapamatování. Studenti se tak mohou příležitostně učit, kdykoliv a kdekoliv mají volný čas.*²

Tento trend „zkracování“ jde ruku v ruce s **posledními výzkumy pozornosti**. U nově nastupujících generací studentů se projevují potíže s koncentrací. Obtížněji zpracovávají delší texty. Pochopitelnější je pro ně vizuální materiál. Někteří vědci dávají rozptýlenou schopnost koncentrace do souvislosti v masivním používání dotykových technologií, které umožňují okamžitý přesun k další informaci, aniž bychom se pokusili s ní hlouběji pracovat.³

Navzdory tomuto trendu potřebujeme, aby studenti svou schopnost soustředit se vědomě trénovali. Snížená schopnost hlubokého soustředění má přímý dopad na úspěšné učení i práci.

Obr. 6 Trend od robustnějších k výrazně menším vzdělávacím řešením

² (Pecháčková, 2020)

³ (Zormanová, 2022)

**Distanční
forma
vzdělávání**

**Blended
-learning**

**V čem se můžeme
inspirovat?**

**Micro
-learning**

E-learning

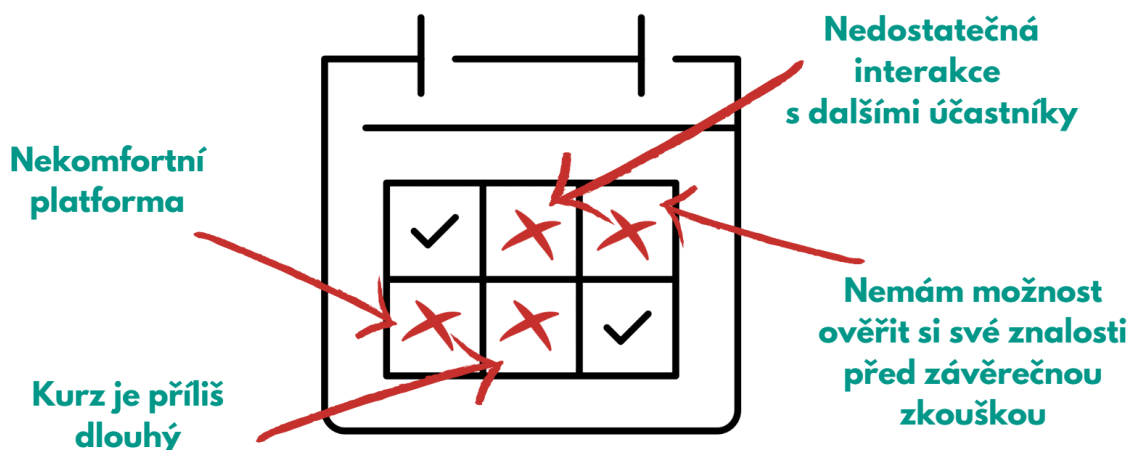
Jak předejít sociální izolaci

Osamělost je významným rizikovým faktorem každého vzdělávání, jehož hlavní metodou je samostudium a učení probíhá zcela (nebo převážně) bez kontaktu studenta s dalšími učiteli (se) osobami.

Ukázalo se, že **nulový osobní kontakt** nebo **nedostatečná interakce během učení** mezi hlavními aktéry e-learningových kurzů jsou nejčastějšími důvody, proč je studenti opouštějí předčasně.

Další překážkou může být:

- **délka kurzu** (čím delší e-learning, tím obtížněji jej studenti dokončují),
- **platforma** (ve které kurz probíhá, uživatelská přívětivost, intuitivní ovládání),
- **závěrečná zkouška** (bez možnosti si v průběhu studia průběžně ověřovat úspěšnost učení, tzv. zkouška nanečisto, cvičné testy).⁴

Obr. 7 Nejčastější důvody nedokončení e-learningu

Jednoznačnou výhodou distanční formy vzdělávání (a nově i blended learningu) je **zapojení prezenční výuky** tam, kde je to možné a žádoucí. Student není odkázaný výhradně na samostudium. Je v kontaktu s dalšími studenty a vyučujícími. Má možnost sdílet a konzultovat svůj učební pokrok. Vidí pokrok ostatních.

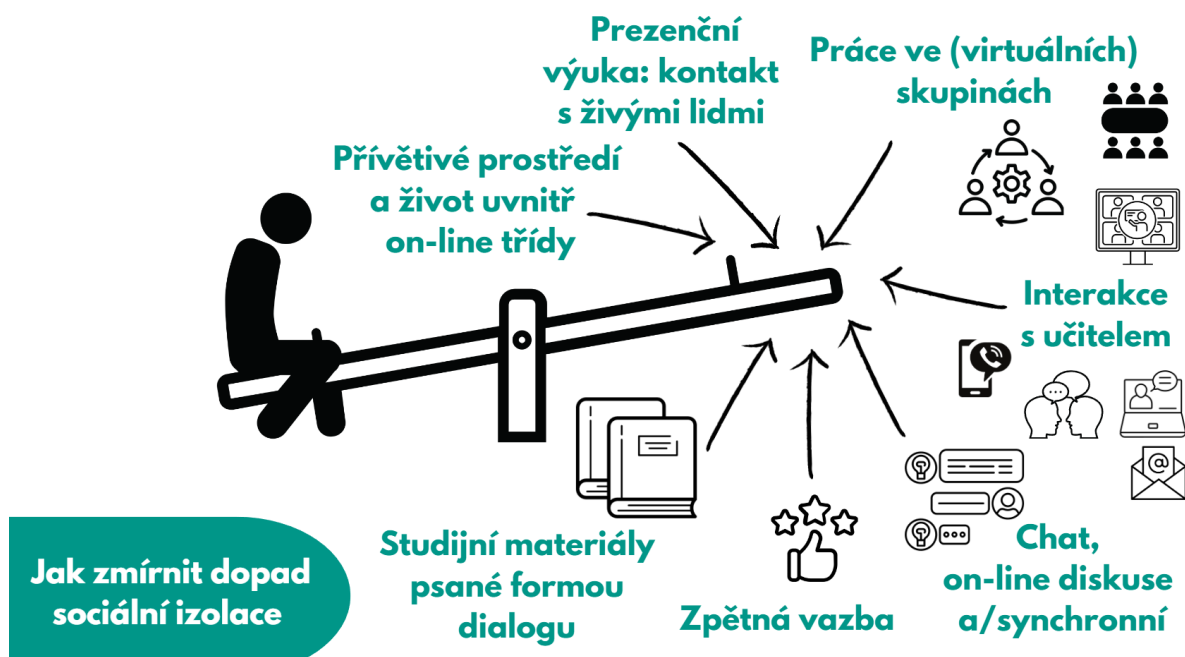
Doba samostudia je **prokládaná** osobním kontaktem a kooperací s dalšími studenty, což má významný motivační a aktivizační efekt. Student cítí, že nestuduje sám. Někdo další sleduje a podporuje jeho studijní úsilí, i když s ním není po celou dobu v jedné místnosti. Student vnímá, že za svou aktivitu během učení přebírá plnou zodpovědnost. Současně pociťuje pozitivní účinek podpory, která přichází od učitele i instituce trvale, průběžně a

⁴ (Kremláčková, 2022)

systematicky. Cítí, že jeho učení není jednosměrnou aktivitou bez širšího zázemí a podpůrného vedení.

Doporučení

Pokud uvažujete, že prezenční výuku rozšíříte o učení, které probíhá „na dálku“, zvažte, jak se studenty **navážete dostatečně silný vztah a jak jej budete udržovat živý** i v době, kdy budete fyzicky odděleni.

Obr. 8 Jak zmírnit dopad sociální izolace

Porcujte. Inspirujte se nejčastějšími příčinami, proč lidé nedokončí čistý e-learningový kurz a **učivo rozdělte** do menších, snáze stravitelnějších dávek. Doporučujte studentům, jak si mají své samostudium rozložit. Uvádějte orientační dobu potřebnou ke studiu, aby si mohli své učení snadněji rozplánovat.

Všemi dostupnými prostředky **zpříjemňujte on-line prostředí**, ve kterém se se studenty pohybujete mimo prezenční výuku. Je to vaše nová (virtuální) třída. Můžete ji zvelebovat podle svých představ a aktuálních požadavků. V ideálním případě do úpravy prostředí zapojte studenty. Doporučte jim, aby aktualizovali své uživatelské profily a jděte příkladem. Jmenujte člověka, který zajistí zveřejnění aktuálních informací a na kterého se studenti mohou obrátit s dotazy v době vaší nepřítomnosti.

Připravte různé možnosti, jak budou studenti získávat **průběžnou zpětnou vazbu**. Vytvořte on-line testy. Otevřete diskusní fóra k jednotlivým tématickým blokům. Pokud je to možné, rozdělte studenty do menších skupin, aby se vám s nimi lépe komunikovalo. Nebo přizvěte do tandemu další moderátory. Využívejte práci ve dvojicích. Dejte studentům volnost v tom, jak budou výsledky své právě prezentovat. Doporučte jim pouze

základní formáty, aby neztráceli čas s vymýšlením formy a mohli se soustředit na obsah zadaného úkolu.

Zpětná vazba rozhoduje

Zpětná vazba zprostředkovává studentům pocit jistoty, že postupují správně. Případně je naviguje k učivu, ve kterém mají mezery. Zároveň je stěžejním prvkem mezilidské interakce, který přispívá k oslabení pocitu sociální izolace během učení na dálku.

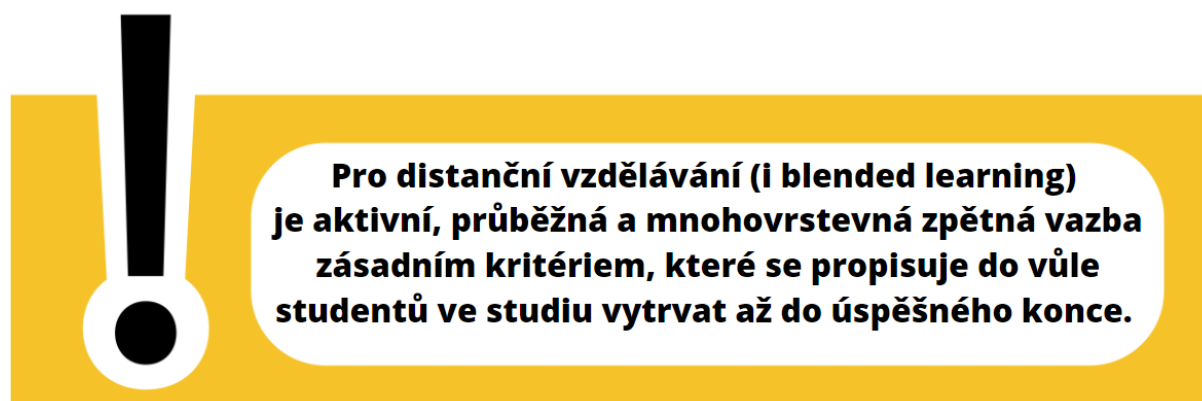
První korespondenční kurzy sice otevřely možnost samostudia, ale pošta nedokázala zprostředkovat dostatečně rychlou zpětnou vazbu. Tento nepříliš flexibilní způsob vzájemné výměny informací mezi studenty a učiteli byl jedním z hlavních důvodů, proč velká část studentů nebyla schopná studium dokončit.⁵

Přestože jsme tuto zkušenost získali již před více než sto lety, a navzdory tomu, že máme k dispozici technologie, které jsou několikanásobně rychlejší a sofistikovanější než poštovní dostavník tažený koňmi, přesto i dnes existují e-learningové kurzy, které poskytování **časté, konkrétní a adresné zpětné vazby** podceňují.

Zpětná vazba je královskou disciplínou v poskytování servisu ve vzdělávání, které překonává vzdálenost mezi studenty. Zprostředkovává pocit jistoty. Stabilizuje i aktivizuje.

Nedostatečná zpětná vazba způsobuje silnou demotivaci studentů bez ohledu na formu, ve které studium probíhá.

Technologie nám umožňují zakomponovat zpětnou vazbu do aktivit, u kterých nemusíme být osobně přítomni (např. testy, cvičení, kontrolní otázky), přesto dostatečně přesně reflektují aktuální pokrok našich studentů. Vytvářejí dojem stále přítomného učitele a dostatečného vedení po celou dobu studia. Zvyšují spokojenost studentů s průběhem studia.

S poskytováním zpětné vazby si můžeme „pohrát“, aby ji studenti aktivně vyhledávali a měli zájem si ji pozorně vyslechnout. Protože zpětná vazba má studenty ukotvit v tom, co

---

⁵ (Všetulová, 2007)

už vědí, a současně povzbudit k dalšímu kroku. Nejen sdělit: „Tato odpověď byla správná/špatná.“

Tip

Představte si, že natočíte studentům video přednášku. V úvodu položíte 3-5 otázek, na které mají najít odpověď. Na konci vložíte odkaz na rychlý test, nebo otázky zodpovíte on-line. Můžete je použít jako „otevírající aktivitu“ v úvodu prezenční výuky. Takto zcela přirozeně propojíte prezenční i distanční složku do jednoho kompaktního celku. Setření rozdílů mezi prezenční výukou a učením on-line je pro úspěch distanční formy vzdělávání a blended learningu zásadní. Netříští pozornost studentů ostrými přechody a složitým hledáním souvislostí. Vzájemným odkazováním poskytuje pádné důvody, proč být (aktivní) na obou místech.

K zamyšlení

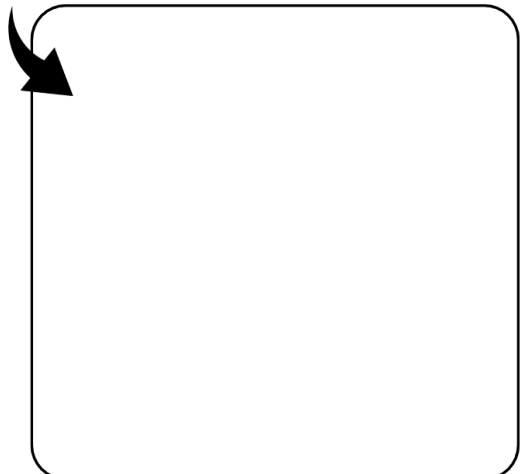
Vezměte si do ruky papír a tužku. Vyberte si předmět, který vyučujete. Jak vypadá zpětná vazba, kterou student získává? Jak se ujistí, že správně chápe učivo?

Chvilí přemýšlejte. Zapište si myšlenky, které vás právě napadly.

Zamyslete se nad tím, jak můžete do poskytování zpětné vazby na dálku zapojit technologie. Nepřemýšlejte nad tím, jaké konkrétní aplikace (funkce v LMS) použijete. Sledujte osnovu předmětu a napište si ke každému bodu, odkud bude ke studentům přicházet zpětná vazba. Z tištěných materiálů? Z on-line cvičení a testů? Prostřednictvím e-mailu? V osobním kontaktu? Od ostatních studentů během práce ve skupinách?

V tomto případě platí, že čím více příležitostí k získání zpětné vazby vytvoříte, tím lépe.

1 Kdy a jakou zpětnou vazbu dostává student teď?

2 Kdy a jakou zpětnou vazbu může student získat díky technologiím "na dálku"?

Komunikujte, vybízejte k akci

Zpětná vazba jako jediný způsob komunikace mezi vámi a studenty ve výuce, která probíhá vzdáleně, nestačí.

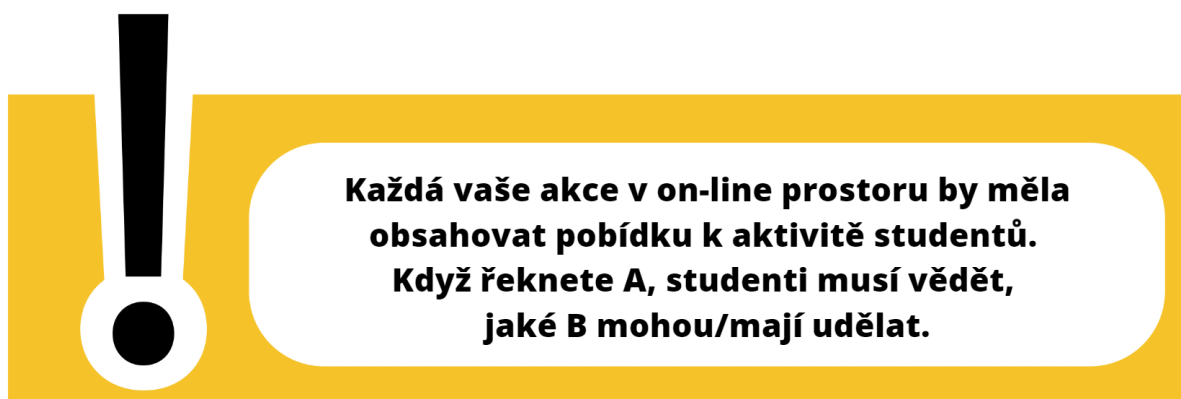
Studenti od vás potřebují průběžně dostávat **signály, že jste nablízku**, i když nejste fyzicky nadosah. Stačí krátká zpráva třeba jednou týdně (po/před prezenční výukou), komentář v diskusi, aktualita z oboru, zvýraznění obzvláště důležité pasáže z učiva, které je právě na programu. Vaše zprávy by měly být krátké, svižné, nezahlcující.

Cílem je studenty přimět k aktivitě, vzbudit v nich zvědavost, zorientovat v právě probíraném učivu, podpořit v náročných úsecích studia a dát najevo, že jste s nimi v kontaktu.

Ticho, nezodpovězené dotazy, absence jakýchkoliv komunikačních nástrojů a transparentních pravidel komunikace učitelů se studenty, to jsou obzvláště nebezpečné nedostatky ve výuce na dálku.

Dalším úskalím je, když komunikace probíhá výhradně jedním směrem, od učitele ke studentům. Sdělujeme a vystavujeme učivo bez jakékoli pobídky k reakci.

V komunikaci se studenty často **chybí jasná výzva k akci**: „Dnes vkládám nový materiál XY. Shrnuje to nejdůležitější... Prostudujte si ho do... a před naším příštím setkáním mi pošlete/zpracujte/doplňte... Termín odevzdání dávám na ... Kdyby s tím měl někdo problém, napište mi závčas zprávu.“

Navrhněte si takový způsob komunikace, který je pro vás dlouhodobě realizovatelný, příjemný a pro studenty dostatečně živý. **Vytvořte si plán, rutinu** v tom, kdy a jak budete do virtuální třídy vstupovat. Raději zvolte méně komunikačních kanálů, stanovte nižší počet konzultačních hodin, abyste v případě potřeby a v souladu se svými možnostmi mohli přidávat. Vytváření dobrého komunikačního plánu je živý proces, který se časem vytříbí do podoby, která pro vás bude příjemná a efektivní.

Soustřed'te se na to, abyste ve virtuální třídě nemluvili jen vy. Opravdu cíleně probouzejte aktivitu studentů a **vytvářejte důvěryhodný prostor** k učebnímu dialogu. Nastavte společná pravidla komunikace, buďte důslední v jejich dodržování, citlivě pracujte s chybou/konflikty, podporujte rozhovory mezi studenty a buďte spolehliví. Splňte vždy to, co jste slíbili. Protože kredibilita (důvěryhodnost) je základem dobrých vztahů (nejen) ve vzdělávání.

K zamyšlení

Otázka	Upřesnění	Vaše odpověď
Jakým způsobem budu se studenty komunikovat?	MS Teams, e-mail, telefon, chat, nástroje uvnitř LMS Moodle...	
Kolik času chci věnovat pravidelné komunikaci?	Posílání informací, odpovědi na dotazy...	
Budu nabízet studentům konzultační hodiny?	Pokud ano, v jaké podobě? V jakém čase?	
Kdy se budu věnovat komunikaci se studenty?	Každý den? Kdy přesně?	
Jak konkrétně bude vypadat má komunikační rutina?	Jaký bude můj první, druhý krok?	

Podporujte spolupráci a sdílení

Přínosem prezenční výuky je možnost učit se také z toho, co zazní v rámci diskuse, sdílením zkušeností a nápodobou. Jak můžeme tyto momenty simulovat v on-line prostoru?

Nabízí se **kooperativní on-line aktivity** především synchronního charakteru. Studenti jsou ve stejnou dobu přítomni ve virtuální třídě. Můžete zadat práci v malých skupinách s následnou prezentací výsledků v celé třídě. Vyhlásit a moderovat diskusi, nebo skupinový kvíz/příklad, ve kterém budete sdílet svou obrazovku a zapisovat postup, který vám diktují studenti. Uspořádat videokonferenci s expertem a nechat studenty, ať v diskusi ze setkání s odborníkem vytěží maximum.

Dnešní studenti chtějí navazovat a upevňovat vztahy, aktivně spolupracovat, mít pocit, že „jsem součástí týmu“, který má společný cíl. Skupinové on-line aktivity jsou zdrojem dalších impulzů k učení a zvyšují motivaci studentů ke studiu.

Motivace ke spolupráci má svůj zdroj v pocitu, že jsem „hodnotný“ (moje existence tady má smysl, umím být přínosem pro ostatní) a „dobrý“ (jsem v pořádku, postupuji v učení dostatečně rychle a úspěšně).⁶ Pokud se takto při učení cítím, mám chuť vynaložit zvýšené úsilí a zapojovat se do skupinových aktivit. Tyto informace získáváme právě v kontaktu s dalšími osobami.

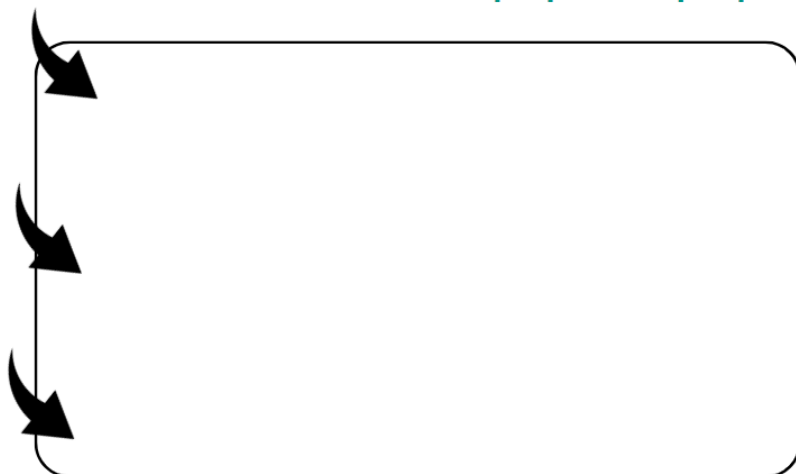
Proto je významným úkolem učitele v on-line výuce iniciovat a moderovat aktivity, ve kterých studenti mohou fungovat společně.

---

⁶ (Póthe, 2021)

K zamyšlení

Jak konkrétně můžu podporovat spolupráci "vzdálených" studentů?

Mluvte přímo ke studentům

Učení na dálku je extrémně náročné na sebekontrolu studenta. Proto je důležité, aby distanční forma vzdělávání byla vždy **ušitá na míru konkrétní cílové skupině**.

Vyučující zná specifické rysy studentů, kteří ji navštěvují, vstupní znalosti, se kterými přicházejí. Má představu o jejich hodnotách, motivaci, schopnosti učit se, zázemí ke studiu, potenciálních překážkách, které jim mohou ve studiu zabránit. Díky tomu připravuje vysoce kvalitní studijní materiály, které umí studenty oslovit a přitáhnout k učení v podmínkách samostudia.

Reálná znalost specifických rysů a potřeb studijní skupiny upevňuje ve studentech pocit, **že s nimi zprostředkovaně mluví učitel, který je vidí, zná a přemýšlí o nich**. Snadněji se ponoří do studia a s větší trpělivostí překonávají obtížnější momenty ve studiu.

Když známe věkové, fyzické i psychické zvláštnosti svých studentů, dokážeme nastavit vhodnou obtížnost studia. Mluvíme o tzv. **didaktickém principu přiměřenosti**. Když nastavíme obtížnost učiva příliš vysoko, studenti ztrácí motivaci a sebedůvěru. Pokud je obtížnost učiva příliš nízká, studenti nemají o učení zájem.

Přiměřenost a adresnost, která vychází z dobré znalosti studentů, je další princip, jenž můžeme směle přenést do výuky využívající metody blended learningu.

Motivace v e-learningu

O motivaci ve vzdělávání už bylo a ještě určitě bude napsáno hodně. Platí však jedna zákonitost, která má na motivaci studentů zcela zásadní vliv. **Jste to vy – jejich učitel.**

V blended learningu to platí dvojnásob. Pokud vy sami nevěříte tomu, že je možné studenty vzdělávat, i když je nemáte stále na dosah, nebudou tomu věřit ani oni.

Dřív než vám popíšeme 6 praktických nástrojů, jak povzbuzovat studenty k aktivitě ve virtuálním prostoru, položte si následující otázky.

K zamyšlení

- Jaký je váš postoj k blended learningu, distančnímu vzdělávání a e-learningu?
- Věříte, že dokážete výuku postavit tak, že studenti budou schopni studovat i bez stálého osobního kontaktu?
- Jaké vnímáte překážky?
- Které z těch překážek není možné nijak ošetřit? Dokážete je vyřešit jinak?
- Jaké možnosti poskytuje blended learning (distanční forma vzdělávání) ve srovnání s tradiční prezenční výukou?

Praktické tipy

1	<p>Předávejte studentům pouze materiály, které skutečně potřebují. Ne méně, ne víc.</p> <p>Otázka pro vás:</p> <p><i>Poskytuji svým studentům podklady, které potřebují v tuto chvíli k dosažení aktuálního vzdělávacího cíle?</i></p>
2	<p>Dávejte studentům průběžnou zpětnou vazbu. Potřebují vědět, jestli postupují správným směrem.</p> <p>Představte si, že spolu jedeme po dálnici v mlze. Jediné, co nás drží na silnici, jsou značky umístěné vedle cesty. To je váš úkol, rozmístit kolem cesty značky, aby studenti dokázali studovat v mlze samostudia. („<i>Ted' jste tady, před sebou máte ještě 5 kapitol. Doporučuji vám, abyste se soustředili zejména na procvičení...</i>“)</p> <p>Otázka pro vás:</p> <p><i>Dávám studentům potřebnou zpětnou vazbu? Jak je informuji o tom, že během studia postupují správným směrem v dostatečné rychlosti?</i></p>
3	<p>Nabízejte studentům aktivity, které mají smysl (jejich použití pomáhá k dosažení výukového cíle).</p> <p>Vkládejte více cvičení/příkladů a otázek tam, kde studenti často chybují. Tam, kde je pro ně podle vašich zkušeností učivo obtížněji pochopitelné, jim nabídněte, aby se zastavili a trénovali.</p>

	<p>Nedávejte aktivity tam, kde je to naopak zbytečné.</p> <p>Otázka pro vás:</p> <p><i>Jaké aktivity používám? Jsou v místech, kdy jsou opravdu užitečné? Pomáhají studentům porozumět a procvičit obtížnou část učiva?</i></p>
4	<p>Nabízejte možnost zapojit se, vyjádřit se, reagovat, sdílet, spolupracovat v různých podobách. Ptejte se sami sebe, jestli je interaktivita mezi vámi a studenty dostačující.</p> <p>Otázka pro vás:</p> <p><i>Jakými konkrétními aktivitami podporuji aktivitu studentů? Mají prostor se vyjádřit, reagovat, spolupracovat, pokud je to žádoucí?</i></p>
5	<p>Podporujte spolupráci mezi studenty. Zadávejte týmové aktivity. Rozděľujte úkoly.</p> <p>Otázka pro vás:</p> <p><i>Mohu využít spolupráci mezi studenty? Třeba v on-line aktivitách? Zadávat společné projekty? Otevřít on-line diskusi a delegovat její moderaci na jednoho ze studentů?</i></p>
6	<p>Umožněte studentům, aby si své znalosti otestovali bez rizika.</p> <p>Nabídněte jim aktivity, díky kterým si ověří své znalosti. Vytvářejte cvičné testy, které je připraví na závěrečné přezkoušení.</p> <p>Distanční vzdělávání vzniklo na myšlence „druhé šance“.</p> <p>Šance poskytnout vzdělávací příležitosti lidem, kteří o vzdělání mají zájem. A nabídnout jim takovou formu studia, aby mohli současně chodit do zaměstnání a přitom studovat.</p> <p>Proto je v praxi kladen takový důraz na dávkování učiva, průběžnou zpětnou vazbu a dostatečný podpůrný servis.</p> <p>Otázka pro vás:</p> <p><i>Jak si mohou mí studenti otestovat své znalosti, aby byli co nejlépe připraveni na závěrečné přezkoušení? Mají k dispozici cvičné testy? Mají představu o tom, jak bude závěrečné přezkoušení vypadat?</i></p>

Vysvětlení základních pojmů

V praxi se často setkáváme s nepřesným používáním základních pojmů. Jaký je rozdíl mezi blended learningem, distančním vzděláváním, e-learningem a výukou na dálku?

Za každým z těchto pojmů se skrývá svěbytný kousek historie a velká porce cenných zkušeností, kterými se můžeme nechat inspirovat, když se s nimi seznámíme. Díky tomu se vyhneme zbytečným přešlapům. Poučíme se z toho, co už jiní vyzkoušeli za nás. Pravdou je, že co pojem, to i několik diametrálně odlišných definic. Proto se zaměříme pouze na to, co je pro každý pojem specifické a na co můžeme navázat.

Forma studia: může být prezenční, distanční, nebo jejich kombinace.

Distanční forma vzdělávání: je jakákoliv **forma studia na dálku**, kde student není pod stálým či bezprostředním dohledem učitelů, nicméně využívá **plán, vedení a konzultace** vzdělávací instituce či jiné podpůrné organizace. Důraz je kladen na **samostudium**. Proto je silně závislé na didakticky **kvalitním návrhu studijních materiálů**, které musí nahradit interaktivitu mezi studentem a vyučujícím, která je běžná v prezenční výuce. **Samostudium** je vždy doplněné o **podporu** vyučujícího.

Prezenční forma studia: dříve denní forma studia. Je založená na kontaktní výuce. Učitel i student jsou v přímém osobním kontaktu. Student má povinnost navštěvovat povinné semináře. Má status studenta a z toho vyplývající výhody.

Prezenční (kontaktní) výuka: výuka ve třídě, kdy je učitel a student v přímém osobním kontaktu. V odborné literatuře se někdy můžete potkat s termínem F2F výuka (face to face).

Kombinovaná forma studia na VŠ: slučuje základní rysy prezenční i distanční formy studia. Kontaktní výuka je zpravidla organizována v blocích. Student má sice status studenta, ale nemůže čerpat stejné výhody jako student v prezenčním studiu.

E-learning: vzdělávání, které (stejně jako distanční forma studia) využívá informační a komunikační technologie k tvorbě kurzů, distribuci studijního obsahu, komunikaci se studenty a vyučujícími a k řízení studia.⁷ Studenti studují výhradně na dálku buď zcela samostatně (bez jakéhokoli propojení na další účastníky kurzu), nebo jsou součástí virtuální učící se skupiny (třídy). Zpracování e-learningových kurzů je velmi rozmanité. Od uzavřených skupin na sociálních sítích, doplněných o pravidelný e-mailový kontakt, po speciálně naprogramované e-learningové moduly s propracovanými učebními aktivitami, které jsou součástí vzdělávacích systémů uvnitř firmy. Účastníci e-learningu se přímo osobně nepotkávají. Kontakt udržují pouze na dálku. Jeho charakter i frekvence se liší kurz od kurzu. **Pouhé předávání dat či informací (v elektronické podobě) BEZ didaktického zpracování obsahu není e-learning.**⁸

---

⁷ (Reimannová, 2011)

⁸ (Eger, 2020)

ICT (informační a komunikační technologie): veškeré technologie, které používáme pro komunikaci a práci s informacemi.⁹ Patří sem hardware (např. počítače, mobilní telefony, televize, servery) i software (např. operační systémy, internet, aplikace,

LMS (Learning Management Systems): systémy na řízení vzdělávání. Například Moodle.

Blended learning (smíšené učení): integrace elektronických nástrojů do prezenční výuky a učení s cílem plně využít potenciál ICT v jakékoli formě studia (prezenční, kombinované, distanční), někdy také označuje **mix prezenční výuky a e-learningu s důrazem na personalizaci vzdělávání pro studenta**. Personalizací rozumíme využívání takových médií, vzdělávacích strategií a postupů, které reflektují dosažení obtížných vzdělávacích cílů. (Wikipedie, 2023)

M-learning (mobile learning = mobilní učení/učení prostřednictvím mobilních zařízení): učení probíhá kdykoliv a kdekoliv pomocí přenosných zařízení jako jsou mobilní telefony, tablety a notebooky. Obsah m-learningu může mít různé podoby, např. podcasty, videa, aplikace, kvízy a kompletní on-line kurzy.¹⁰

Microlearning: stručné vzdělávací jednotky (doba studia 2-10 minut). Obsahují interaktivní prvky a jsou dostupné z kteréhokoliv zařízení. Využívají různá krátká videa, podcasty, kartičky, minikvízy, infografiky, interaktivní PDF.

---

⁹ (Wikipedie, 2023)

¹⁰ (Eger, 2020)

Použité a doporučené zdroje

- Eger, L. (2020). *E-learning a jeho aplikace s orientací na vzdělávání a profesní vzdělávání Millennials*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. E-verze dostupná z: <https://www.fek.zcu.cz/images/books/src/e-verze%20Elearning.pdf>
- Hroník, F. (5. 6 2014). *E-learning forum 2014: Vzdělávání v síti změn*. Získáno 29. 6 2023, z <http://distancne.blogspot.com/2014/06/e-learning-forum-2014-vzdelavani-v-siti.html>
- Kremláčková, A. (2022). *MOOC a proč "můky" nikdo nikdy nedokončí*. (Medium, Editor) Získáno 2023, z <https://medium.com/edtech-kisk/microlearning-nov%C3%BD-zp%C5%AFsob-elearningu-c97f911d07df>
- Pecháčková, K. (9. 6 2020). *Microlearning - nový způsob e-learningu?* Získáno 2023, z <https://medium.com/edtech-kisk/microlearning-nov%C3%BD-zp%C5%AFsob-elearningu-c97f911d07df>
- Póthe, P. (Únor 2021). *Psychologie zavřených dětí*. Praha. Načteno z https://www.youtube.com/watch?v=Zwmh0kXNxgo&t=440s&ab_channel=PsychologieCZ
- Reimannová, I. (2011). *Blended learning ve výuce obchodní angličtiny*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická.
- Všetulová, M. a kol. (2007). *Příručka pro tutora*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Wikipedie. (2023). *Informační a komunikační technologie*. Získáno 2023, z https://cs.wikipedia.org/wiki/Informační_a_komunikační_techologie
- Zormanová, L. (24. 1 2022). *Rizika a přínosy digitálních technologií pro děti*. Získáno 3. 7 2023, z <https://clanky.rvp.cz/clanek/22971/RIZIKA-A-PRINOSY-DIGITALNICH-TECHNOLOGII-PRO-DETI.html>

Vytvořeno v rámci projektu **Digitalizace studijních Agend, Nové Technologič, systémy a přístupy k výuce na UPCE**, reg. č. NPO_UPCE_MSMT-16591/2022.

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons BY 4.0. Pro zobrazení licenčních podmínek navštivte <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY